

Asia: VN/7791/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilastokeskuksesta annetun lain ja tilastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko Tilastokeskukselle hallituksen esityksessä kirjattu uusi tehtävä selkeästi kuvattu?

Maanmittauslaitos kannattaa tutkijapalvelun lakisääteisen aseman tarkentamista, koska tämä selkeyttää palvelun asemaa ja sisältöä suhteessa Tilastokeskuksen muihin tehtäviin sekä palvelujen käyttäjien suuntaan. Palveluja voidaan lisäksi tarjota nykyistä turvallisemmin käyttäjille, kun lainsäädäntöpohja ja siihen perustuva rahoitus on varmistettu.

Edelleen Maanmittauslaitos pitää kannatettavana, että Tilastokeskus hoitaa keskitetysti ja valmisaineistoilla yhteiskunta- ja taloustieteellisten tutkijoiden ja tutkimuslaitosten palvelua eikä jokaisen tutkijan tarvitse hankkia ja pyytää lupia erillisiltä toimijoilta.

Tutkijapalveluiden tarve ja reaaliaikavaatimukset ovat kasvaneet viime vuosina ja näin ollen sen vahvistaminen sekä lainsäädäntöpohjalla että resurssoinnilla on varmasti tarpeen. Tehtävä on kuvattu ehdotetussa muodossaan riittävän selkeästi. Ehdotetun uuden 2 b pykälän 1. momentin sanamuodosta voisi jättää pois termin ”parantaa”, koska sen tyyppisen positiivisen suuntaan vaikuttavan toiminnan voi käsittää sisältyvän termiin ”kehittää”.

"Tilastokeskuksen tehtävänä on lisäksi ylläpitää ja kehittää tilastojen ja tietoaineistojen tuottamiseen ja jakeluun liittyviä palveluja tieteellisen tutkimuksen ja yhteiskuntaoloja koskevien tilastollisten selvitysten edistämistä varten (tutkija- ja aineistopalvelu)."

Jatkovalmistelussa voi olla syytä huomioida myös tuleva EU:n datahallintosäädös (Data Governance Act), joka on parhaillaan viimeisteltävänä komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin välisissä lainsäädäntöneuvotteluissa. EU:n datahallintosäädöksessä kuvataan jäsenvaltioiden julkishallinnon tiedon toisiokäytön tukeen liittyvät tehtävät ja velvollisuudet, joilla voi olla vaikutusta

Tilastokeskuksenkin tehtäviin. Tällöin nämä mahdolliset tehtävät olisi mahdollista sisällyttää tähän esitykseen.

2. Miten arvioitte valtioneuvoston etusijaa käyttölupahakemusten käsittelyssä suhteessa alaiseen hallinnon viranomaisiin?

Maanmittauslaitos näkee etusijan perustelluksi valtioneuvoston elinkeino- ja talouspolitiikkaan liittyvän päätöksenteon ja vaikuttavuusarvioinnin sekä valtion talousarviovalmistelun tarpeiden näkökulmista. Lisäksi yhteiskunnan poikkeustilanteiden kuten esim. pandemiatilanteen hallinta sekä välittömän ja jatkuvasti päivittyvän tilannekuvan muodostaminen puoltaa etusijaa.

Etusijan antaminen valtioneuvostolle ei kuitenkaan saisi johtaa kohtuuttoman pitkiin käsittelyaikoihin suhteessa alaisen hallinnon viranomaisiin.

3. Ovatko hallituksen esityksen ehdotusten tietosuojaa koskevat pykälät riittävän täsmällisiä?

Tietosuojaa koskevat pykälät ovat riittävän täsmällisiä.

4. Onko aineiston tietosuojaoikeudellinen käsittelyperuste riittävästi kuvattu?

Kyllä.

5. Onko aineiston säilytystä koskeva tekstiosuus riittävän täsmällinen?

Kyllä.

6. Onko tietojen käyttötarkoitus rajattu riittävän selkeästi?

Kyllä.

7. Ovatko raaka-aineiston ja valmisaineiston käyttörajaukset riittävän selkeitä?

Kyllä.

8. Mahdollistaako hallituksen esitys tutkijalle luovutettavien tietojen antamisen suoraan Tilastokeskuksen tutkijapalvelulle, kun tutkijan on tarkoitus käsitellä tietoja tutkijapalvelun etäkäyttöympäristössä?

Kyllä.

9. Edistääkö hallituksen esitys tutkimuksessa hyödyllisen tiedon saamista tutkijoiden käytettäväksi?

Tilastokeskuksen aineistot ovat tutkijoille tärkeässä roolissa lähdeaineistona ja mahdollistavat siten yhteiskunnallisesti merkittävän tutkimuksen Suomessa. Tilastokeskuksella on laajat tietovarannot, joissa on eri rekisterinpitäjien tilastointitarkoitukseen luovuttamia tai suoraan tiedonantajilta kerättyjä tietoja. Maanmittauslaitoksen käsityksen mukaan esitys edistää yksikötason tutkimusaineistojen nykyistä ajantasaisempaa luovuttamista tieteelliseen tutkimukseen mm. mahdollistamalla tiedon luovuttamisen jo ennen Tilastokeskuksen omien tilastojen julkistamista, esimerkiksi heti sen jälkeen, kun aineiston omistaja on julkaissut tietoja aineistosta.

Takaneva Sini

Maanmittauslaitos - Pääjohtaja Arvo Kokkonen ja ylijohaja Petri Korpinen